

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

3 (409)

May – June 2024

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в Astana IT University, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «USTEM Robotics» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «Almaty Digital Ustaz».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагадинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 3. Number 409 (2024), 308–317
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.769>
УДК 336.1
МРНТИ 06.73.15

© **I.T. Ainabekova***, **A.D. Azhigulova**, **M.Zh. Yessenova**, 2024
Taraz Regional University named after M.Kh. Dulaty, Taraz, Kazakhstan.
E-mail: ainabecova_it76@mail.ru

SOME PROBLEMATIC ASPECTS OF PUBLIC FINANCE MANAGEMENT IN KAZAKHSTAN

Ainabekova Indira — senior lecturer of the Department of Finance and Accounting, Faculty of Economics and Law, Taraz Regional University named after M.Kh. Dulaty, Taraz, Kazakhstan
E-mail: ainabecova_it76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-3776-4675>;
Azhigulova Aliya — Master of Finance, senior lecturer of the Department of Finance and Accounting, Faculty of Economics and Law, Taraz Regional University named after M.Kh. Dulaty, Taraz, Kazakhstan
E-mail: aliyash.76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-5321-4841>;
Yessenova Meiramkul — senior lecturer of the Department of Finance and Accounting, Faculty of Economics and Law, Taraz Regional University named after M.Kh. Dulaty, Taraz, Kazakhstan
E-mail: meiramkul_taraz@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1293-5721>.

Abstract. Kazakhstan's budget reserves are known to be provided by oil revenues, however, if the country intends to maintain inclusive and impact-resistant growth, it needs to improve public financial management. Effective public financial management, known as PFM, is fundamental to the development and growth of individual economies. As the population grows, resources shrink, or the economy becomes more complex, the importance of PFM increases. Capital serves as the foundation for the operation of local socio-economic structures, ensuring the smooth functioning of economic sectors and laying the groundwork for infrastructure expansion. However, realizing the full potential of public finances and attaining regional development objectives is contingent upon effective management practices. Enhancing the management mechanisms of public finances is particularly crucial for regions heavily reliant on subsidies from higher-level budgets. In these regions, the prudent allocation of financial resources should foster the growth of specialized industries, cultivate conditions for sustainable independent development, and diminish reliance on central government funding. Presently, a significant disparity exists between acknowledging the importance of refining public finance management at the regional level and the absence of comprehensive integrated management systems. Such systems should encompass tools for fund formation, allocation, evaluation, and oversight, with a focus on corruption prevention. Hence, establishing an efficient public finance management framework at the regional level stands as the primary objective for securing sustainable development in subsidized regions within the current socio-economic context. The aim of this article is to pinpoint the key challenges in public finance management in Kazakhstan through an analysis of the prevailing state of affairs.

Keywords: public finance, audit, accounting, taxes, financial management, efficiency of public spending, PFM system

© **И.Т. Айнабекова***, **А.Д. Ажигулова**, **М.Ж. Есенова**, 2024

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз, Қазақстан.

E-mail: ainabecova_it76@mail.ru

ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫСЫН БАСҚАРУДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ПРОБЛЕМАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Айнабекова Индира Тайконыровна — «Қаржы және есеп» кафедрасының аға оқытушысы, «Экономика және құқық» факультеті, М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз, Қазақстан;

E-mail: ainabecova_it76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-3776-4675>;

Ажигулова Алия Джилькелдиевна — қаржы магистрі, «Қаржы және есеп» кафедрасының аға оқытушысы, «Экономика және құқық» факультеті, М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз, Қазақстан;

E-mail: aliyash.76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-5321-4841>;

Есенова Мейрамкуль Жасаганбергеневна — «Қаржы және есеп» кафедрасының аға оқытушысы, «Экономика және құқық» факультеті, М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз, Қазақстан.

E-mail: meiramkul_taraz@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1293-5721>.

Аннотация. Қазақстанның бюджеттік резервтері мұнайдан түсетін кірістермен қамтамасыз етілетіні белгілі, алайда, егер ел инклюзивті және ықпалға төзімді өсуді қолдауға ниетті болса, оған мемлекеттік қаржыны басқаруды жақсарту қажет. PFM деп аталатын мемлекеттік қаржыны тиімді басқару жекелеген елдердің экономикаларының дамуы мен өсуі үшін маңызды болып табылады. Халық санының өсуіне, ресурстардың қысқаруына немесе күрделі экономикаға байланысты PFM маңыздылығы артады. Қаржы өңірлік әлеуметтік-экономикалық жүйелердің жұмыс істеуі үшін негіз болып табылады, экономика салаларының үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз етеді, инфрақұрылымды дамыту үшін база қалыптастырады. Алайда, мемлекеттік қаржы функцияларын толық көлемде орындау, өңірлерді дамытудың нысаналы параметрлеріне қол жеткізу оларды тиімді басқару жағдайында ғана мүмкін болады. Бюджет қаражатын реттеп ұстау тетіктерін нығайту ерекше өзекті болып табылады. Жетілдірудің тетігі орталықтан субсидиялармен қамтамасыз етумен байланысты. Бұл жерде қаржы ресурстарын пайдалану бірнеше факторларға ие болуы тиіс: бейінді салаларды дамыту, тұрақты дамудың нақты шарттарын орнықтыру және республикалық деңгейден қаржылық тәуелділікті төмендету. Бүгінгі күні жергілікті деңгейде мемлекеттік қаражат тиімділігін көтеру маңыздылығын түсіну, қаражатты жинау және үйлестіру құралдарын, сонымен бірге бағалау және мониторинг тетіктерін, оның ішінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алу саласындағы тиімді кешенді басқару жүйелерінің болмауы арасында өткір қайшылық байқалады. Осылайша, өңірлік деңгейде мемлекеттік қаржыны басқарудың тиімді жүйесін қалыптастыру қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайда дотациялық өңірлердің тұрақты дамуына қол жеткізу үшін негізгі мақсат болып табылады. Мақаланың мақсаты қалыптасқан жағдайды талдау негізінде Қазақстанның мемлекеттік қаржысын басқарудың негізгі проблемалық мәселелерін анықтау болып табылады.

Түйін сөздер: мемлекеттік қаржы, аудит, есеп, салықтар, қаржылық менеджмент, мемлекеттік шығындардың тиімділігі, PFM жүйесі

© И.Т. Айнабекова*, А.Д. Ажигулова, М.Ж. Есенова, 2024

Таразский региональный университет им. М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан.

E-mail: ainabecova_it76@mail.ru

ОТДЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ КАЗАХСТАНА

Айнабекова Индира Тайконыровна — старший преподаватель кафедры «Финансы и Учет», факультет «Экономика и права», Таразский региональный университет им. М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан

E-mail: ainabecova_it76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-3776-4675>;

Ажигулова Алия Джилькелдиевна — магистр финансов, старший преподаватель кафедры «Финансы и учет», факультет «Экономики и права», Таразский региональный университет им. М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан

E-mail: aliyash.76@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0001-5321-4841>;

Есенова Мейрамкуль Жасаганбергеновна — старший преподаватель кафедры «Финансы и учет», факультет «Экономика и права», Таразский региональный университет им. М.Х. Дулати, Тараз, Казахстан

E-mail: meiramkul_taraz@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0005-1293-5721>.

Аннотация. Бюджетные резервы Казахстана основаны на доходах от нефти. Однако для поддержки инклюзивного и устойчивого роста страны необходимо улучшить управление государственными финансами. Эффективное управление государственными финансами, известное как PFM, имеет основополагающее значение для развития и роста экономик отдельных стран. По мере роста населения, сокращения ресурсов или более сложной экономики возрастает важность PFM. Финансы являются основой функционирования региональных социально-экономических систем, обеспечивают непрерывное функционирование экономических секторов и формируют основу для развития инфраструктуры. Однако для полного выполнения функций государственных финансов и достижения целей развития регионов требуется эффективное управление. Особенно важно улучшение механизмов управления государственными финансами для регионов, зависящих от субсидий более высоких уровней бюджета. Здесь целесообразно использование финансовых ресурсов для развития специализированных отраслей, создания условий для будущего устойчивого развития и снижения финансовой зависимости от центрального правительства. В настоящее время наблюдается противоречие между пониманием важности повышения эффективности управления государственными финансами на региональном уровне и отсутствием эффективных комплексных систем управления. Эти системы должны включать инструменты формирования, распределения, оценки и контроля использования финансовых ресурсов, включая предупреждение коррупции. Следовательно, создание эффективной системы управления государственными финансами на региональном уровне является основной целью для достижения устойчивого развития регионов в современной социально-экономической ситуации. Цель статьи заключается в выявлении основных проблемных вопросов управления государственными финансами Казахстана на основе анализа сложившегося состояния.

Ключевые слова: государственные финансы, аудит, учет, налоги, финансовый менеджмент, эффективность государственных расходов, система PFM

Кіріспе

Кез-келген ғылыми зерттеу онда қолданылатын негізгі анықтамалардың анықтығын талап етеді. Айта кету керек, бүгінгі таңда мемлекеттік қаржыны басқаруды анықтауда біржақты көзқарастың жетіспеушілігі бар.

PFM анықтамаларын талдау келесі жұмыстарда болды (PEFA, 2016; Erasmus & Visser, 2002; Lawson, 2015). Әрине, бұл PFM анықтамаларын табуға болатын жұмыстардың толық тізімі емес. Сонымен қатар, қазіргі уақытта PFM-ді анықтауға бірыңғай көзқарастың жоқтығын, демек, оның мәні туралы жалпы түсініктің жоқтығын атап өту керек. Әдетте, қолданыстағы анықтамаларда PFM белгіленген ережелер, құралдар мен процестер жиынтығы екендігі туралы ақпарат бар. Қолданыстағы PFM анықтамаларында қаржылық ресурстарды басқару мақсаттары жоқ және осы процеске байланысты тәуекелдерді ескермейді. Сондықтан, қолданыстағы PFM анықтамаларын талдауға сүйене отырып, авторлар жоғарыда аталған кемшіліктерді жойған өз анықтамасын ұсынды (Tkachenko, 2020):

«PFM мемлекеттік органдар мен коммерциялық емес ұйымдардың ел халқының әл-ауқатын арттыру үшін экономикалық ресурстарды қалыптастыру, бөлу және тиімді пайдалану бойынша басқару шешімдерін жетілдіру және қабылдау үшін принциптер мен әдістер жүйесі болуы мүмкін, бұл туындайтын тәуекелдерді анықтаудан басқа, осы шешімдерге жүйелі мониторинг жүргізуді, сондай-ақ олардың алдын алу шараларын әзірлеуді қамтиды».

PFM анықтамаларын талдауға қарамастан, біз тағы бір нәрсеге назар аударғымыз келеді: «PFM ресурстарды тиімді, тиімді және ашық түрде қорғауға және пайдалануға ұмтылатын үкіметтерге қол жетімді заңдармен, мекемелермен, жүйелермен және процедуралармен айналысады. PFM салықтар мен басқа кірістерді, қарыз алуды және қарызды басқаруды қамтыса да, оның басты назары шығындарды басқаруға, әсіресе мемлекеттік бюджеттеу контекстінде» (Allen et al., 2013).

Аймақтық деңгейде мемлекеттік қаржыны басқарудың тиімді жүйесін қалыптастыру үшін мемлекеттік қаржының мәнін және оларды басқарудың негізгі элементтерін анықтау қажет. «Материалдық мағынада мемлекеттік қаржы — бұл мемлекеттік ақша қорларында қоғамдық өнімді бөлу процесінде шоғырланған мемлекеттік ақша ресурстарының жиынтығы» (Кривов, 2016). Мемлекеттік қаржы экономикалық қатынастардың бұйрығы, басқа қаржы ресурстарының түсіндірілуі, үйлестірілуі және жұмсалыуына қатысты ақша айналымын көрсетеді. Мемлекеттік қаражат бюджет түрінде білім беру және ақша қаржылық қамтамасыз етуге арналған өзін-өзі басқару механизмі ретінде тұрып, мемлекеттік институттар үшін басқару объектісі болып табылады.

Мемлекеттік қаржыны басқарудың мәнін көру қажет. Мемлекеттік органдар, ұйымдар мен мекемелер қаражатты мемлекеттік басқару өзіне тән функциялары мен ерекшеліктері бар мемлекеттік басқарудеп аталатын саланың бір түрі болып табылады.

Бохач Р. (2016) есептегені бойынша, мемлекеттік басқару — бұл белгілі іс-әрекеттерді жүзеге асыру, ол процесс кезінде ЕО-ның нақты бір қатынастар пайда болады, және де ол мемлекеттік қаражатты басқару тікелей және жанама түрде мемлекеттік қаржымен байланысты болуы мүмкін.

Зерттеу әдістемесі

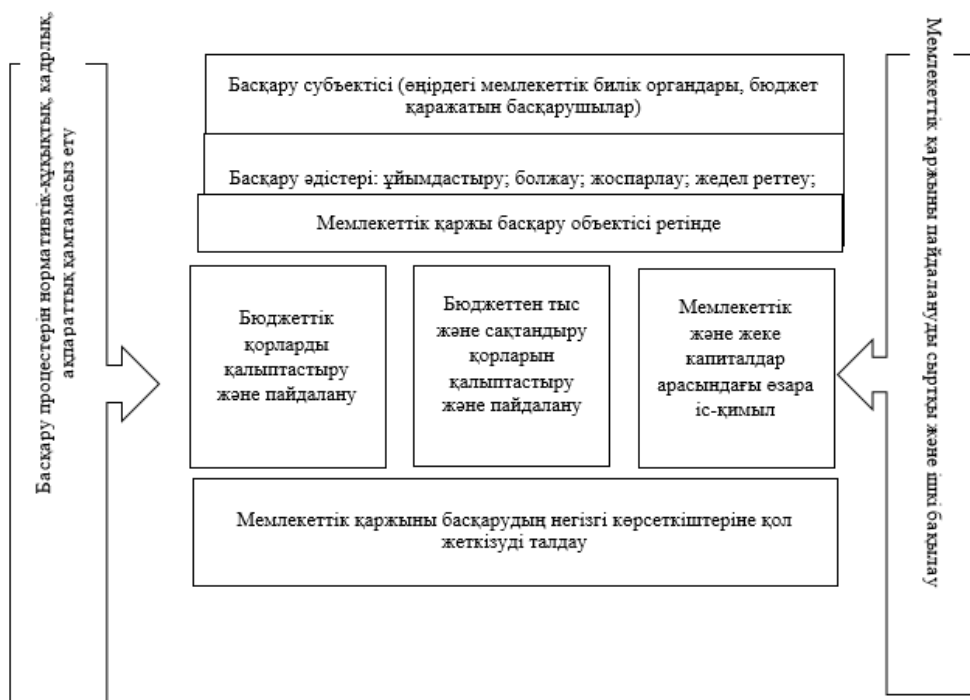
Тиімді мемлекет моделі мен орнықты даму Тұжырымдамасы бойынша негізгі

көрсеткіштер мемлекеттік қаржының тиімділігі мен тұрақтылығы көрсеткіштері болып табылады. Тиімділік санаты қаржыны басқарудың кілті болып табылады. Мемлекеттік сектордағы қаржыны басқарудың ең қиын бөлігі-оларды пайдалану тиімділігін, демек, мемлекеттік қаржылық ресурстарды басқару цикліне қатысатын барлық субъектілердің күш-жігерінің нәтижесінде қаржылық басқарудың сапасын өлшеу.

Бүгінгі күні мемлекеттік сектордағы қаржылық басқарудың тиімділігін өлшеу үшін жеткілікті жүйелер әзірленді, оның ішінде рефа жүйесі де жылдан жылға жетілдірілуде.

Нәтижелер мен талқылаулар

Мемлекеттік қаржыны басқару — бұл барлық басқару әдістерінің бірі ретінде болатын күрделі иерархиялық жүйе. Оның негізі қаржылық менеджмент, басқарудың ішкі жүйелерінің бірі ретінде қарастырылады. Мемлекеттік қаржыны басқару жүйесінің екінші маңызды элементі — басқару әдістерінің жиынтығы. Егер қаржы менеджменті әдістері қаражатты жинау, үйлестіру үшін қолданылады десек, бұл жағдайда мемлекеттік қаржыны басқару үшін кадрлар, материалдық және басқа ресурстар құратын бірнеше әдістер қажет. Жалпы алғанда, аймақтың мемлекеттік қаржысын басқару жүйесін төмендегідей ұсынуға болады (1-сурет).

1-сурет – Мемлекеттік қаржыны басқару жүйесі

Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Келесіні атап өтейік, сырттан мемлекеттік қаржыны басқару жүйесіне әсер ететін фактораларға келесілерді келтіруге болады: макроэкономикалық ахуал,

жергілікті аймақтық саясат, қаражатты үйлестірудің заңнамасы және т. б. Бұл факторлар басқарылатын немесе басқарылмайтын болып бөлінеді, оны жұмыста ескеру қажет. Жергілікті басқару органдары тікелей басқару объектісіне әсер етеді. Олар өз кезегінде республикалық мемлекеттік органдар үшін басқарылатын Ішкі жүйе болып табылады. Мұндай жағдай өңірдің қаржы жүйесін құру және дамыту кезінде басқарушылық шешімдер жергілікті билік органдарының дербестігін ескере қабылдануын талап етеді.

Жоғарыдағыны ескере, жергілікті деңгейде қаражатты басқару мемлекеттік басқарудың бір түрі болып табылатынын, оның объектісі өңірлік қаржы ресурстары, ал субъект — өңірдегі мемлекеттік билік органдары болып табылатынын атап өтеміз.

Осыған орай, макроэкономикалық реттеудің жұмыс істейтін құралы мемлекеттік қаржы болып табылады. Оны тиімді пайдалану арқылы мемлекет алдына қойған міндеттерді іске асыра алады:

- экономикалық өсу қарқынын реттеу,
- ақша бірлігінің тұрақтылығын сақтау,
- несие пайыздық мөлшерлемені реттеу,
- конъюнктуралық тербелістерді тегістеу.

Мемлекеттік қаржы қаржы жүйесінің буыны ретінде экономика мен қоғамдағы әртүрлі қатынастарды қамтитын мемлекеттік сектордың өндірістік және әлеуметтік қатынастарындағы әрекеттермен байланысты.

Созылмалы бюджет тапшылығы бүгінгі күні даму жолында шектеу болып отыр. Ол сұрақты шешу үшін қосымша бюджеттен тыс кірістер қажет. Бұл жағдай экономикамыздың жеткіліксіз тиімді құрылымының көрінісі болып табылады және макроэкономикалық саясаттың қателіктерімен делдал болады.

Мәселені шешу үшін жоғары деңгейде қойылған нақты мақсаттар мен шығыстарға талаптар болу қажет. Бүгінгі таңда әлеуметтік бағдарланған шығындарға басымдық беріледі, ал болашақта активтерді құруға бағытталған шығындар (салықтар мен жұмыс орындары) екінші реттік болып табылады.

Қазақстанда даму бюджеті алғаш рет 2001 жылы ағымдық және даму бюджеті болып қалыптастырылды.

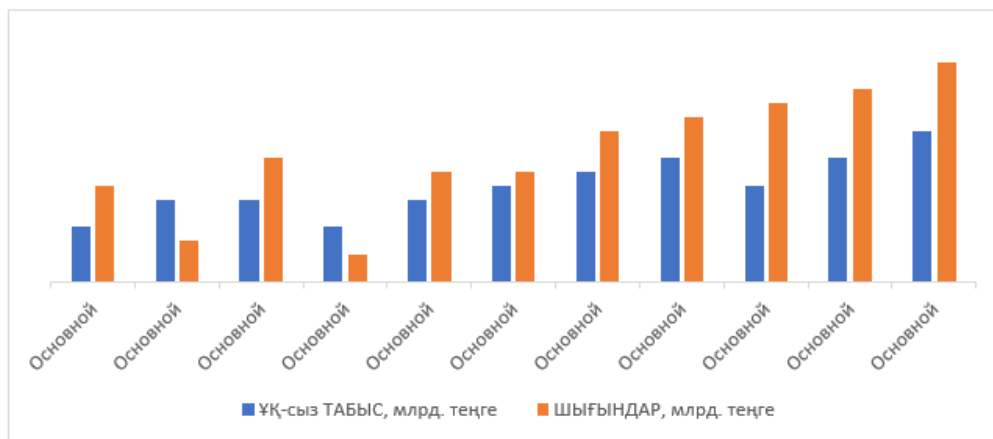
Ағымдық бюджеттен сәйкес ағымдық шығыстар мен мемлекеттік қарызды өтеу қызметін қаржыландыру көзделді. Ол шығыстардың көбісі әлеуметтік салаға бағытталған болуы тиіс еді. Бірақ, ол бюджетті қалыптастыру көздері болған жоқ.

Даму бюджеті күрделі шығыстар үшін ұсынылды. Оның кіріс көздері Ұлттық қордың қаражаты, төменгі пайызбен сыртқы қарыздар, мемлекеттік бағалы қағаздарды шығару арқылы ішкі тартулар, жекешелендіру кірістер болуы тиіс еді. Ол бюджетін инвестициялық бағытта пайдалану ұсынылды.

Бюджет тапшылығын шешу және бюджеттің балансына қол жеткізу 2019–2021 жылдар кезеңінде Ұлттық қордан бөлінген нысаналы трансферттерді нысаналы және тиімді пайдалану аудитінің қорытындылары көрсеткендей, орындалмады.

10 жылдықта республикалық бюджетке түсетін түсімдердің үлесінде Ұлттық қор қаражаты (33 %) айтарлықтай азайған жоқ.

Осылайша шығындардың қарқыны Ұлттық қордан түсімдерді есепке алмағанда кірістерден озып келеді.

2-сурет – Республикалық бюджеттің кірістері мен шығындарының динамикасы, млрд теңге
Дереккөз: Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012–2022 жылдардағы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері

2022 жылғы қаңтардағы халықтық наразылықтар мемлекеттік қаржыда көбірек есеп беруді, инклюзивтілікті және ашықтықты қамтамасыз ететін тәсілдердің қажеттілігін күшейтті және Үкіметтің байлық пен кірістің теңсіздігі туралы өсіп келе жатқан алаңдаушылыққа жауап беру қабілетінің сынағы болды. Қазақстанның Джини коэффициенті небәрі 0,29 (2021) болса да, бұл статистика зерттеулерде мәліметтерді толық ұсынбау салдарынан қате түсіндіруге алып келеді. Ол сондай-ақ теңсіздіктер туралы Дүниежүзілік деректер базасының негізінде жасалған қорытындылардан айтарлықтай ерекшеленеді.

2022 жылы Үкімет 2030 жылға дейінгі мемлекеттік қаржы тұжырымдамасын қабылдады. Ол құжатта мемлекеттік қарызды шектеу және бюджеттік есептіліктің ашықтығын арттыру, шығыстарды бақылау, кірістерді ұлғайту арқылы фискалдық кеңістікті сақтау қарастырылған.

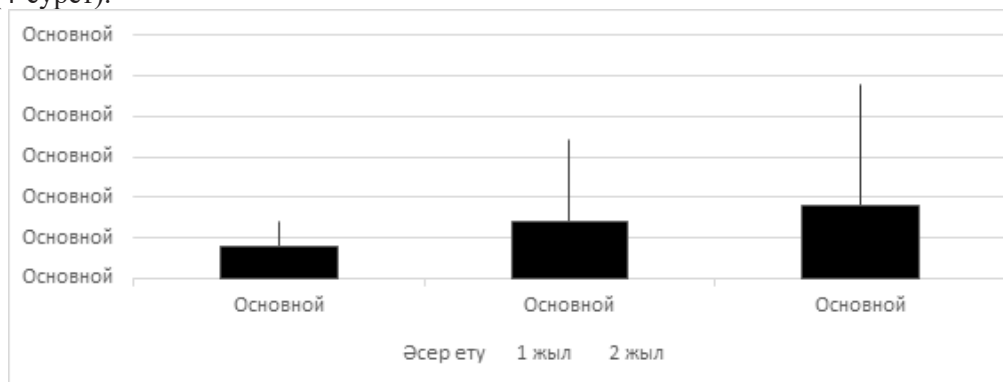
Барлық осы оң шараларға қарамастан, мемлекеттік қаржы саласындағы саясат реформалары өте қажет басқа да маңызды бағыттар бар.

Қиын кезеңдерде қатаң бюджеттік шаралар қабылданғанын ескере отырып, макроэкономикалық тұрақтылықты сақтау және шығындардың үлкен тиімділігін қамтамасыз ету үшін фискалдық саясатты күшейту керек. Мұнайға бай ел ретінде Қазақстанда баға шоқтарының өсуге теріс әсерін төмендету бойынша күшейтілген фискалдық шараларды қабылдау үшін бюджеттік резервтер бар. Бірақ жақсы уақытта мұнай экспортынан және Ұлттық қорға салық түсімдерінен кедендік баждардың өсуін қамтамасыз ететін мұнай бағасы жоғары болған кезде бюджет шығыстары да ұлғайды (3-сурет).

3-сурет - 2007–2021 жж. кезеңдеріндегі бастапқы шығыстардың салыстырмалы өзгеруі
Дереккөз: Дүниежүзілік банктің мәліметтеріне негізделген есептеулер

Қазақстан 2018 жылды қоспағанда, салық түсімдерінің ахуалы жақсарғаннан кейін бюджеттік шоғырландыруды қамтамасыз ету үшін аз жұмыс жасады. Бюджет шығыстарының өсуге әсері уақыт өте келе күшейе түсетіндіктен, бюджет негізінде экономиканың қызып кетуіне және макроэкономикалық тұрақтылықтың әлсіреуіне әкелуі мүмкін бюджеттің босаңсыған күйінің сақталуына жол бермеу қажет. Бұл Бюджеттік шығындар өсуге оң әсер ететіндіктен және уақыт өте келе ол тек өсуі мүмкін. Нақты мемлекеттік шығыстардың 1,0 % - ға өсуі мұнай емес ЖІӨ-нің бір жылдан кейін 0,7 % - ға және екі жылдан кейін 0,9 % - ға өсуіне әкеледі деп күтілуде (4-сурет).

4-сурет – Мұнай емес ЖІӨ-ге бюджет шығыстарының мультипликаторы
Дереккөз: Дүниежүзілік Банктің 2005–2019 жж. деректері негізінде есептеулер

Бірақ есеп айырысу мультипликаторларының жоғары сенімділік аралығы Бюджеттік шығындардың мұнай емес ЖІӨ-ге әсері жоғары немесе төмен болуы мүмкін деп болжайды. Қазақстан мұнайға жоғары баға кезеңінде бюджеттік резервтер құруға және шығыстардың тиімділігін арттыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін бюджеттік саясат шараларын қарастыра алады.

Қорытынды

Талдау көрсеткендей, соңғы жылдары Қазақстан Үкіметі фискалдық саясат

пен бюджеттеуді жетілдірді, сондай-ақ мемлекеттік борыштың салыстырмалы түрде төмен деңгейін қолдайды. Сонымен бірге сарапшылар салық-бюджет саясатының жалпы бағамында айқындықтың болмауы, квази-фискалдық қызметтің кең таралуы және квази-фискалдық қызметтен бюджет үшін тәуекелдер мониторингіндегі кемшіліктер, кірістер жинақтаудың төмендігі, салық саясатындағы төмен прогрессивтілік, шығыстардың тиімсіздігі салдарынан елдің қаржы саласындағы тиімділіктің жеткіліксіздігін қорытындылады.

Мемлекеттік шығыстарда әлеуметтік салаға жөнелтілетін қаражаттың нәтижелілігін, орындылығын және тиімділігін арттыру қажеттігін атап өтеміз.

Жергілікті деңгейде басқару тиімділігін жоғары деңгейге көтеру үшін келесі бағыттар бойынша жұмыс жүргізілу тиіс:

- кірістер бойынша тиімді тетіктерді қалыптастыру, яғни табысты әкелетін кәсіпкерлікті ынталандыру;
- фискалды саясат арқылы қолайлы жағдайлар жасау;
- ірі инвесторларды тарту үшін «сыртқы ортамен» жұмыс;
- қаржы сарапшыларын, сәйкес оқу орындарын бюджетті талдау жұмыстарына тарту;
- жергілікті басқару органдарында кадрлық және ақпараттық әлеуетін арттыру.

Соңғы 20 жылда Қазақстанның мұнай емес кірістері ЖІӨ-нің пайыздық арақатынасында өзгеріссіз қалды. Бұл мұнай кірістеріне бюджеттік тәуелділікке және макрофискальды саясатты басқаруды қиындатып, квази-фискалдық шығындарды пайдаланудың артуына әкелді. Қазақстан да қосарлы міндетке тап болып отыр: Үкіметке ел экономикасын декарбонизациялауды ғана емес, мұнайға бағаның ауытқуына ұшырайтын мұнайдан түсетін табыстарға сүйене отырып және басқа елдер қазба отынына тәуелділігін азайтуға тырысатын тәуекелдердің артуы жағдайында да мұны істеу керек.

Өсудің күрделі перспективаларын ескере отырып, мемлекеттік қаржы саясатын жетілдіру Қазақстан үшін бұрынғыдан да маңызды болып табылады. Макроэкономикалық тұрақтылық пен өнімділікті арттыру үшін бюджеттік ережелерді, сондай-ақ квази-фискалдық шығындарды бақылауды оңтайландыру және күшейту қажет. Бюджеттеу, нәтижелерді жоспарлау және мониторингілеу процесін жетілдіру Қазақстанның барлық халқының игілігі үшін мемлекеттік қаражаттың жұмсалуды оңтайландыруға көмектеседі.

Қазақстанға мемлекеттік кірістердің неғұрлым прогрессивті саясаты туралы мәселені қарау орынды. Салық жеңілдіктерін қысқарту, әртүрлі салық режимдерін оңтайландыру және прогрессивті табыс салығы схемасын біртіндеп енгізу табыс жинауды жақсартуға және фискалдық саясатты халықтың аз қамтылған топтары мен климаттық күн тәртібін қолдауға бағыттауға көмектеседі.

ӘДЕБИЕТТЕР

Allen R., Hemming R., Potter B.H. (2013). Introduction: The meaning, content and objectives of public financial management. In: *The International Handbook of Public Financial Management*. — London: Palgrave Macmillan.

Бохач Р., Синдеева И.Ю. (2016). Современное право. — № 6. — С. 106–109.

Erasmus P.W., Visser C.B. (2002). *The Management of Public Finance: A Practical Guide*. OUP Catalogue, Oxford University Press.

Кривов В.Д. (2016). Государственные и муниципальные финансы: учебно-методический комплекс / Кривов В.Д., Мамедова Н.А. — 2-е изд., стереотипное — М.: ИНФРА-М. — 400. — С. 4–19

Lawson A. (2015). *Public Financial Management*. GSDRC Professional Development Reading Pack no. 6. Birmingham, UK: GSDRC, — University of Birmingham // http://gsdrc.org/docs/open/reading-packs/pfm_rp.pdf

PEFA Assessing Public Financial Management Washington DC 20433, — USA, February A Framework for 2016. // https://www.pefa.org/sites/pefa/files/news/files/PEFA-Framework_English.pdf

Tkachenko L. (2020). Public finance management: Challenges and opportunities. *Athens Journal of Business & Economics*. — 6(1). — Pp. 73–98.

REFERENCES

Allen R., Hemming R., Potter B.H. (2013). Introduction: The meaning, content and objectives of public financial management. In: *The International Handbook of Public Financial Management*. — London: Palgrave Macmillan.

Bokhach R., Sindeeva I. Yu. (2016). Modern law. — 6. — Pp. 106–109.

Erasmus P.W., Visser C.B. (2002). *The Management of Public Finance: A Practical Guide*. OUP Catalogue, Oxford University Press.

Krivov V.D. (2016). State and municipal finances: an educational and methodological complex / Krivov V.D., Mammadova N.A. — 2nd ed., stereotypnoe — M.: INFRA-M. — 400. — Pp. 4–19

Lawson A. (2015). *Public Financial Management*. GSDRC Professional Development Reading Pack. — no. 6. Birmingham, — UK: GSDRC, University of Birmingham // http://gsdrc.org/docs/open/reading-packs/pfm_rp.pdf

PEFA Assessing Public Financial Management Washington DC 20433. — USA, February A Framework for 2016. // https://www.pefa.org/sites/pefa/files/news/files/PEFA-Framework_English.pdf

Tkachenko L. (2020). Public finance management: Challenges and opportunities. *Athens Journal of Business & Economics*. — 6(1). — Pp. 73–98.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Г.Б. Аргингазинова ҚАЗАҚСТАНДА ДИРИЖЕРЛІК-ХОРЛЫҚ БІЛІМІНІҢ ЖҮЙЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ФАКТОРЛАРЫ.....	7
М.С. Балганова, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Булбул АРАЛАС ОҚЫТУДА ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІНЕ ӘСЕРІ.....	22
Б. Дилдебай, С. Адиканова, В. Войчик, А. Кадырова УНИВЕРСИТЕТТІҢ АҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕРІНІҢ АРХИТЕКТУРАСЫНЫҢ МАҚСАТТЫ ЖАҒДАЙЫН ЗЕРТТЕУ.....	38
Е. Ергөбек, Е. Досымов, S. Eser КВАНТТЫҚ ФИЗИКА БӨЛІМІНДЕГІ БІЛІМДІ ӨТКЕН КЕЗІНДЕГІ ҚАТЕЛІКТЕРДІ АЛДЫН АЛУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӘДІСТЕРІ.....	49
Д.А. Ердембекова, А.И. Булшекбаева, Ж.Б. Саткенова МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЕРЕСЕК ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ДАҒДЫСЫН РЕДЖИО ЭМИЛИЯ ТЕХНОЛОГИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ ДАМУДЫҢ ОТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ.....	62
Ж.Е. Зулпыхар, А. Нұрланқызы, Л. Рохая, Н. Карелхан ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЕНГІЗУ.....	77
Н. Ибадильдин, А. Нургужина, Д. Жумалдинова, Ш. Борашова ASTANA IT UNIVERSITY-ДЕ «АТ-МЕНЕДЖМЕНТ» БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫН ОДАН ӘРІ ЖЕТІЛДІРУ.....	90
Р.К. Измагамбетова СНАТГРТ ИНТЕГРАЦИЯСЫ: БІЛІМ БЕРУ ҚОСЫМШАСЫНА ЖАН-ЖАҚТЫ ШОЛУ.....	101
Г.К. Исмаилова, Г.Б. Григорьева, А.Ж. Турикпенова, К.Е. Хасенова, З.Қ. Тешабоева ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫ – ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫҢ ҚҰРАМДАС БӨЛІГІ	110
Э. Кауынбаева, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА БИОЛОГИЯЛЫҚ ПӘНДЕРДІ ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ТӘЖІРИБЕСІ.....	124
А.Б. Кенесары, А.Ж. Сейтмұратов, Н.Ю. Фоминых, Г. Пилтен, П. Пилтен МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНДЕГІ САНДЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕР.....	137
Г. Клычнязова, Ж. Дәулетбекова ОҚУШЫЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІН ДАМУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ.....	148
А. Куралбаева, Ж. Садуова, Г. Абылова, А. Тасова ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ БІЛІМ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ: ҚАЗІРГІ	

ҮРДІСТЕР МЕН БОЛАШАҚТАҒЫ ҚИЫНДЫҚТАР.....	161
М.У. Мукашева, А.А. Өмірзақова, С.Г. Григорьев, А.Х. Давлетова МЕКТЕПТЕ ИММЕРСИВТІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК ШАРТТАРЫ: ПИЛОТТЫҚ ЗЕРТТЕУ.....	176
А.Ж. Мурзалинова, Ж.А. Макатова, Л.С. Альмагамбетова, А.Н. Иманова, А.Е. Зейнелова ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ДИЗАЙН ТҰЖЫРЫМДАМАЛАРЫ НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАН ПЕДАГОГТЕРІНІҢ ҚӘСІБИ ДАМУЫН ЖОБАЛАУ.....	191
Ф. Наметкулова, Е. Тасболат, Г. Баймбетова, А. Сугирбекова МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФИЗИКА ЕСЕПТЕРІН ТАЛДАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	212
А.Р. Сабдалиева, Г.А. Орынханова ЕРМЕК ТҮРСҮНОВ ШЫҒАРМАШЫЛАРЫН ОҚУ БАРЫСЫНДА МӘНІНДІ ОҚУДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	233
Ә.Х. Сарыбаева, Ж.И. Исаева, Али Чорух БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРГЕ «ФИЗИКАНЫҢ КОМПЬЮТЕРЛІК ӘДІСТЕРІ» ПӘНІН ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНЫП АДАПТИВТІ ОҚИТУ ӘДІСТРІ.....	246
Б.Ш. Тұрғанбаева, Ж. Сапарқызы, А.М. Өтешқалиева БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.....	266
Г.М. Усайнова, А.Ж. Сейтмұратов, Г.Б. Исаева, А.А. Куралбаева, А.Ж. Изекенова ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТТЕРДЕ МАТЕМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЙЫНДАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ.....	276

ЭКОНОМИКА

О. Абралиев, А. Баймбетова, Ж. Кусмолдаева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БИДАЙ ӨНДІРУ ДИНАМИКАСЫНЫҢ ЭКОНОМЕТРИЯЛЫҚ ТАЛДАУЫ.....	291
И.Т. Айнабекова, А.Д. Ажигулова, М.Ж. Есенова, ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫСЫН БАСҚАРУДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ПРОБЛЕМАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	308
З.А. Арынова, В.П. Шеломенцева, С.Е. Қайдарова, С.В. Золотарева, Д.С. Бекниязова ЭКОНОМИКАНЫ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНЫҢ ДАМУ ҮРДІСТЕРІ.....	318
Ж.Қ. Басшиева, Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, Ж. Мырзабек, А.К. Адельбаева ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКАНЫ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМҒА КӨШУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ: ҚР АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....	334
Г.Б. Есенғараева, А.К. Бекхожаева, Б.Х. Айдосова, Г.Н. Аппақова БИЗНЕСТІ ДАМЫТУДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖОЛДАРЫН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....	346

Е.М. Жусупов, Ж.Т. Темірханов, А.С. Бекболсынова ЖАСЫЛ ҚАҒАЗДАР НАРЫҒЫН БОЛЖАУДА ТЕРЕҢ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ- ТІ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ.....	360
А.С. Карбозова, Э.С. Балапанова, А.К. Бекхожаева, Г.Б. Дузельбаева, Г.Ш. Шайхисламова, А.А. Куралбаев АЙМАҚТЫҢ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫН ДАМУДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ БАСҚАРУ (ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА).....	373
К.В. Маленко, А.А. Құрманалина ЭЛЕКТРОНДЫҚ МАРКЕТИНГ: ӘЛЕМДЕГІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭЛЕКТРОНДЫҚ КОММЕРЦИЯНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ТРЕНДТЕРІ.....	388
Д.М. Мұсаева ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒАҢДАНУ КОНТЕКСТІНДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА	406
П.Қ. Салибекова, Ә.К. Қожахметова, Ж.Н. Тажиева, У.Д. Сандықбаева ЖОҒАРЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАР НАРЫҒЫНДА ЖОБАЛЫҚ БАСҚАРУДЫ ҚОЛДАНУ: ЖАСЫЛ ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНА БИБЛИОМЕТРИЯЛЫҚ ШОЛУ	418
К.Б. Сатымбекова, А.Е. Есенова, Г.А. Куаналиева, Ғ.Е. Керімбек ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕР ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	431
Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Ш. Қосымбаева, Ж. С. Булхаирова, Б.К. Нурмаганбетова, О.Ж. Жадигерова ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АГРОТУРИСТІК ДАМУ: АУЫЛДЫҚ ӘЛЕУМЕТТІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ЗАМАНАУИ БАСҚАРУ.....	446
А.О. Сыздықова ЦИФРЛЫҚ БРЕНДИНГТІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫНЫҢ АЛҒЫШАРТТАРЫН АНЫҚТАУ.....	462
Н.А. Урузбаева, М.Х. Каражанова ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТУРИЗМ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ АҚМОЛА ОБЛЫСЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ.....	474
Чжай Сюань, Ж. Жұман, Ә.В. Хамзаева ҚАЗАҚСТАННАН ҚЫТАЙҒА ГАЗ ТАСЫМАЛДАУДЫҢ ЖАЙ-КҮЙІ МЕН КЕЛЕШГІ.....	490

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Г.Б. Аргингазина СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ДИРИЖЕРСКО-ХОРОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....	7
М.С. Балганова, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Булбул ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ В СМЕШАННОМ ОБУЧЕНИИ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УЧИТЕЛЯ...22	
Б. Дилдебай, С. Адиканова, В. Войчик, А. Кадырова ИССЛЕДОВАНИЕ ЦЕЛЕВОГО СОСТОЯНИЯ АРХИТЕКТУРЫ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ УНИВЕРСИТЕТА.....	38
Е. Ергобек, Е. Досымов, S. Eser ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПРОФИЛАКТИКИ ОШИБОК ПРИ СДАЧИ ЕНТ ПО РАЗДЕЛУ КВАНТОВОЙ ФИЗИКИ.....	49
Д.А. Ердембекова, А.И. Булшекбаева, Ж.Б. Саткенова ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНЫХ НАВЫКОВ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИИ РЕДЖИО ЭМИЛИЯ.....	62
Ж.Е. Зулпыхар, А. Нұрланқызы, Л. Рохая, Н. Карелхан РАЗВИТИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ВНЕДРЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА.....	77
Н. Ибадильдин, А. Нургужина, Д. Жумалдинова, Ш. Борашова ДАЛЬНЕЙШЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ «ИТ-МЕНЕДЖМЕНТ» В ASTANA IT UNIVERSITY.....	90
Р.К. Измагамбетова ИНТЕГРАЦИЯ СНАТGPT В ОБУЧЕНИЕ: ВСЕСТОРОННИЙ ОБЗОР ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРИЛОЖЕНИЙ.....	101
Г.К. Исмаилова, Г.Б. Григорьева, А.Ж. Турикпенова, К.Е. Хасенова, З.Қ. Тешабоева ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ – КОМПОНЕНТ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ.....	110
Э. Кауынбаева, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ БИОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗЕ.....	124
А.Б. Кенесары, А.Ж. Сейтмұратов, Н.Ю. Фоминых, Г. Пилтен, П. Пилтен ЦИФРОВЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ В МЕТОДИКЕ ОБУЧЕНИЯ МАТЕ МАТИКЕ.....	137
Г.Н. Клычниязова, Ж. Дәулетбекова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ.....	148
А. Куралбаева, Ж. Садуова, Г. Абылова, А. Тасова ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИЕ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В БУДУЩИЕ ВЫЗОВЫ.....	161

М.У. Мукашева, А.А. Омирзакова, С.Г. Григорьев, А.Х. Давлетова УСЛОВИЯ БЕЗОПАСНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИММЕРСИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ШКОЛЕ: ПИЛОТНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ.....	176
А.Ж. Мурзалинова, Ж.А. Макатова, Л.С. Альмагамбетова, А.Н. Иманова, А.Е. Зейнелова ПРОЕКТИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ КАЗАХСТАНА НА ОСНОВЕ КОНЦЕПТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА.....	191
Ф. Наметкулова, Е. Тасболат, Г. Баймбетова, А. Сугирбекова МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ У ШКОЛЬНИКОВ НАВЫКОВ АНАЛИЗА ЗАДАЧ ПО ФИЗИКЕ.....	212
Р.Б. Сабдалиева, Г.А. Орынханова ФОРМИРОВАНИЕ СМЫСЛОВОГО ЧТЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЕРМЕКА ТУРСУНОВА.....	233
А.Х. Сарыбаева, Ж.И. Исаева, Али Чорух МЕТОДЫ АДАПТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ ПО ПРЕДМЕТУ «КОМПЬЮТЕРНЫЕ МЕТОДЫ ФИЗИКИ» ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ	246
Б.Ш. Турганбаева, Ж. Сапаркызы, А.М. Утешкалиева РЕАЛИЗАЦИЯ МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.....	266
Г.М. Усайнова, А.Ж. Сейтмуратов, Г.Б. Исаева, А.А. Куралбаева, А.Ж. Изекенова МЕТОДИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МАТЕМАТИКИ В ВУЗЕ.....	276

ЭКОНОМИКА

О. Абралиев, А. Баймбетова, Ж. Кусмолдаева ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДИНАМИКИ ПРОИЗВОДСТВА ПШЕНИЦЫ В КАЗАХСТАНЕ.....	291
И.Т. Айнабекова, А.Д. Ажигулова, М.Ж. Есенова ОТДЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ КАЗАХСТАНА.....	308
З.А. Арынова, В.П. Шеломенцева, С.Е. Кайдарова, С.В. Золотарева, Д.С. Бекниязова ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	318
Ж.К. Басшиева, Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, Ж. Мырзабек, А.К. Адельбаева ЦИФРОВИЗАЦИЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К НО- ВОМУ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОМУ УКЛАДУ: ВЫВОДЫ И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ АПК В РК.....	334
Г.Б. Есенгараева, А.К. Бекхожаева, Б.Х. Айдосова, Г.Н. Аппакова ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕРОПРИЯТИЙ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ БИЗНЕСА.....	346

Е.М. Жусупов, Ж.Т. Темирханов, А.С. Бекболсынова ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ГЛУБОКОГО ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНКА ЗЕЛЕННЫХ БУМАГ	360
А.С. Карбозова, Э.С. Балапанова, А.К. Бекхожаева, Г.Б. Дузельбаева, Г.Ш. Шайхисламова, А.А. Куралбаев УПРАВЛЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ РЕГИОНА В РАЗВИТИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА (НА ПРИМЕРЕ КЫЗЫЛОРДИНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	373
К.В. Маленко, А. А. Курманалина ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ: РЫНОК ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В КАЗАХСТАНЕ.....	388
Д.М. Мусаева ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА В КОНТЕКСТЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ.....	406
П.К. Салибекова, А.К. Кожаметова, Ж.Н. Тажиева, У.Д. Сандыкбаева ПРИМЕНЕНИЕ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛЕНИЯ НА РЫНКЕ ВЫСОКИХ ТЕХНОЛОГИЙ: БИБЛИОМЕТРИЧЕСКИЙ ОБЗОР ПО ОТРАСЛИ ЗЕЛеной ЭНЕ РГЕТИКИ.....	418
К.Б. Сатымбекова, А.Е. Есенова, Г.А. Куаналиева, Г.Е. Керимбек ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ И ПУТИ ЕЕ РЕШЕНИЯ.....	431
Ш.Ж. Сейтжагипарова, Ш. Косымбаева, Ж.С. Булхаирова, Б.К. Нурмаганбетова, О.Ж. Жадигерова АГРОТУРИСТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ В КАЗАХСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ СЕЛЬСКОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРОЙ.....	446
А.О. Сыздықова ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРЕДПОСЫЛОК ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОГО БРЕНДИНГА.....	462
Н.А. Урузбаева, М.Х. Каражанова ОСОБЕННОСТИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ КАК ОСНОВЫ ЕЕ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ.....	474
Чжай Сюань, Ж. Жуман, А.В. Хамзаева СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ТРАСПОРТИРОВКИ ГАЗА ИЗ КАЗАХСТАНА В КИТАЙ	490

CONTENTS

PEDAGOGYR

G.B. Argingazinova SOCIAL AND CULTURAL FACTORS OF ESTABLISHMENT OF CONDUCTOR CHORAL EDUCATION SYSTEM IN KAZAKHSTAN.....	7
M.S. Balganova, E.T. Adylbekova, H.I. Bulbul THE IMPACT OF THE USE OF ELECTRONIC RESOURCES IN BLENDED LEARNING ON THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF A TEACHER.....	22
B. Dildebai, S. Adikanova, Waldemar Wojcik, A. Kadyrova RESEARCH OF THE TARGET STATE OF THE UNIVERSITY INFORMATION SYSTEMS ARCHITECTURE.....	38
E. Ergobek, E. Dosymov, S. Eser PEDAGOGICAL METHODS OF PREVENTION OF ERRORS WHEN PASSING THE UNT IN SECTION QUANTUM PHYSICS.....	49
D. Erdembekova, A. Bulshekbayeva, Zh. Satkenova DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS OF OLDER PRESCHOOL CHILDREN BASED ON REGGIO EMILIA TECHNOLOGY.....	62
Zh.E. Zulpykhar, A. Nurlankyzy, R. Latip, N. Karelkhan DEVELOPMENT OF INCLUSIVE EDUCATION AND THE INTRODUCTION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	77
N. Ibadildin, A. Nurguzhina, D. Zhumaldinova, Sh. Borashova FURTHER IMPROVEMENT OF EDUCATIONAL PROGRAM IT MANAGEMENT AT ASTANA IT UNIVERSITY.....	90
R.K. Izmagambetova INTEGRATING CHATGPT INTO TRAINING: COMPREHENSIVE REVIEW OF EDUCATIONAL APPLICATIONS.....	101
G.K. Ismailova, G.B. Grigorieva, A.Zh. Turikpenova, K.E. Khasenova, Z.K. Teshaboeva READING LITERACY IS A COMPONENT OF FUNCTIONAL LITERACY.....	110
E. Kauynbayeva, A.D. Maimatayeva, S.V. Sumatokhin THE EXPERIENCE OF USING MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN TEACHING BIOLOGICAL DISCIPLINES AT THE UNIVERSITY.....	124
A.B. Kenessary, A.Zh. Seitmuratov, N.Y. Fominykh, G. Pilten, P. Pilten DIGITAL PEDAGOGICAL SOLUTIONS IN THE METHODOLOGY OF TEACHING MATHEMATICS.....	137
G. Klychniyazova, Zh. Dauletbekova PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR DEVELOPING STUDENTS’ SPEECH CULTURE.....	148
A. Kuralbayeva, J. Saduova, G. Abylova, A. Tasova INTEGRATING DIGITAL TECHNOLOGIES INTO EDUCATION: CURRENT TRENDS AND FUTURE CHALLENGES.....	161
M. Mukasheva, A. Omirzakova, S.G. Grigoriev, A.H. Davletova CONDITIONS FOR THE SAFE USE OF IMMERSIVE TECHNOLOGIES IN	

SCHOOLS: A PILOT STUDY.....	176
A.Zh. Murzalinova, Zh.A. Makatova, L.S. Almagambetova, A.N. Imanova, A.E. Zeynelova	
DESIGNING PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS IN KAZAKHSTAN BASED ON TEACHING DESIGN CONCEPTS.....	191
F. Nametkulova, Y. Tasbolat, G. Baimbetova, A. Sugirbekova	
METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOLCHILDREN'S SKILLS IN ANALYZING PHYSICS PROBLEMS.....	212
R.B.Sabdaliyeva¹, G.A.Orynkhanova	
FORMATION OF MEANINGFUL READING WHEN STUDYING THE WORKS OF ERMEK TURSUNOV.....	233
A.Kh. Sarybayeva, Zh.I. Issayeva, Ali Choruh	
THE METHOD OF ADAPTIVE LEARNING WITH THE USE OF DIGITAL RESOURCES FOR THE SUBJECT «COMPUTER METHOD OF PHYSICS» FOR FUTURE TEACHERS.....	246
B.Sh. Turganbaeva, Zh. Saparkyzy, A.M. Uteshkalieva	
IMPLEMENTATION OF INTER-SUBJECT CONNECTIONS IN MATHEMATICS LESSONS IN PRIMARY SCHOOL.....	266
G.M. Ussainova, A.Zh. Seitmuratov, G.B. Issayeva, A. Kuralbayeva, A.ZH. Izekenova	
METHODOLOGY FOR PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MATHEMATICS TEACHERS AT UNIVERSITY.....	276

EKONOMICS

O. Abraliyev, A. Baimbetova, Zh. Kusmoldayeva	
ECONOMETRIC ANALYSIS OF WHEAT PRODUCTION DYNAMICS IN KAZAKHSTAN.....	291
I.T. Ainabekova, A.D. Azhigulova, M.Zh. Yessenova	
SOME PROBLEMATIC ASPECTS OF PUBLIC FINANCE MANAGEMENT IN KAZAKHSTAN.....	308
Z.A. Arynova, V.P. Shelomentseva, S.E. Kaidarova, S.V. Zolotareva, D.S. Bekniyazova	
TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN THE CON- TEXT OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY.....	318
Zh. Bashieva, E.S. Balapanova, A. Jussibaliyeva, ZH. Myrzabek, A. Adelbayeva	
DIGITIZATION OF THE WORLD ECONOMY AS A FACTOR OF TRANSITION TO A NEW TECHNOLOGICAL STORY: CONCLUSIONS AND OPPORTUNITIES FOR THE AGRICULTURAL INDUSTRY IN THE RK.....	334
G. Yessengarayeva, A. Bekkhozhayeva, B. Aidosova, G. Appakova	
WAYS TO IMPROVE FINANCIAL SUPPORT MEASURES FOR BUSINESS DEVELOPMENT.....	346
Y.M. Zhusupov, Zh.T. Temirkhanov, A.S. Bekbolsynova	
POSSIBILITIES OF APPLYING DEEP ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FORE- CASTING THE GREEN SECURITY MARKET.....	360
A.S. Karbozova, E. Balapanova, A.K. Bekkhozhaeva, G.B. Duzelbaeva, G.Sh.	

Shaikhislamova, A.A. Kuralbayev MANAGING THE INVESTMENT ACTIVITY OF THE REGION IN THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE (ON THE EXAMPLE OF THE KYZYLORDA REGION).....	373
K.V. Malenko, A.A. Kurmanalina ELECTRONIC MARKETING: FEATURES AND TRENDS OF ELECTRONIC COMMERCE IN THE WORLD AND IN KAZAKHSTAN.....	388
D.M. Mussayeva THE DIGITAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF THE TRANSFORMATION OF THE GLOBAL ECONOMY.....	406
P.Q. Salibekova, A.K. Kozhakhmetova, Zh.N. Tazhiyeva, E. Keser APPLYING PROJECT MANAGEMENT IN THE HIGH-TECH MARKET: BIBLIOMETRIC REVIEW ON THE GREEN ENERGY INDUSTRY.....	418
K. Satymbekova, A. Yessenova, G. Kuanaliyeva, G. Kerimbek THE MAIN CHALLENGES OF DIGITAL TRANSFORMATION IN FINANCIAL SERVICES AND SOLUTIONS TO OVERCOME THEM.....	431
Sh. Seiitzhagyparova, Sh. Kossymbayeva, Zh. Bulkhairova, B. Nurmaganbetova, O. Zhadigerova AGROTURISTIC DEVELOPMENT: MANAGEMENT OF RURAL SOCIAL INFRASTRUCTURE IN KAZAKHSTAN.....	446
A. Syzdykova DETERMINING THE PREREQUISITES FOR THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF DIGITAL BRANDING.....	462
N.A. Uruzbayeva, M.H. Karazhanova FEATURES OF ECOLOGICAL TOURISM OF AKMOLA REGION AS THE BASIS OF ITS SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT.....	474
Zhai Xuan, J. Juman, A.V. Khamzayeva STATUS AND PROSPECTS OF GAS TRANSPORTATION TO CHINA FROM KAZAKHSTAN.....	490

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 20.06.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 3.

*РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*